

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Corollarium notatu dignum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

gloriam ejus quasi unigeniti à Patre, plenum gratie & veritatis. Si enim gratia habitualis in Christo non facit filium adoptivum, quia est effectus consequens gratiam unionis, eadem enim ratione non constitueret Christum spiritualiter genitum.

13. Obijcies secundo: Implicat Christum esse simul Deum per essentiam, & Deum per participationem: At si habuisset præter gratiam unionis gratiam habitualement creatam, fuisset Deus per essentiam, ratione unionis hypostaticæ, utpote quæ illi communicat subsistentiam cum natura divina identificatam, & simul Deus per participationem, ratione gratiæ habitualis, est enim ipsa formalis participatio naturæ divinæ: Ergo falsum est, quod gratia habitualis creata fuerit in Christo. Major probatur: Esse Deum per essentiam, est esse Deum totaliter & sine limitatione: è contra verò esse Deum per participationem, est esse tale partialiter & limitatè: Sed implicat Christum esse Deum totaliter & partialiter, illimitatè & limitatè: Ergo &c.

14. Respondeo distinguendo Majorem: Implicat Christum secundum idem esse simul Deum per essentiam, & Deum per participationem, concedo. Secundum diversa, nempe esse Deum per essentiam secundum subsistentiam divinam, & esse Deum per participationem secundum naturam humanam cui inhaeret gratia habitualis, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Si in Christo extitisset gratia habitualis creata, fuisset simul secundum idem Deus per essentiam & Deus per participationem, nego Minorem: secundum diversa, nempe Deus per essentiam, ut subsistens subsistentiā divinā; & Deus per participationem, ut habens animam præditam gratiā habituali, concedo Minorem, & nego Consequentiam.

15. Instabis, Non minùs opponuntur esse Deum & sanctum per essentiam & per participationem, quàm esse filium naturalem & adoptivum: Sed quia Christus est Filius Dei naturalis, nequit esse Filius Dei adoptivus, ut supra ostensum est: Ergo cum sit Deus & sanctus per essentiam, nequit esse Deus & sanctus per participationem, nec per consequens habere gratiam habitualement, cujus primarius effectus est constituere subiectum in quo residet, Deum & sanctum per participationem.

16. Respondeo negando Majorem, quia cum Deitas & sanctitas competat supposito ratione naturæ, ad denominationem Dei & sancti per essentiam, & Dei ac sancti per participationem, sufficit naturarum diversitas in eodem supposito, ut secundum unam, Deus ac sanctus per essentiam sit, & secundum aliam, Deus & sanctus per participationem: filiatio autem non convenit ratione naturæ, sed ratione suppositi, ut docet D. Thomas in 4. quæst. 23. art. 4. unde ad filiationem adoptivam & naturalem requiritur suppositorum diversitas; & quia in Christo cum unitate suppositi est diversitas naturarum, consequens fit quod possit esse Deus & sanctus per essentiam, & Deus ac sanctus per participationem, non autem filius adoptivus & naturalis. Ita D. Thomas in 3. dist. 13. quæst. 1. art. 1. ad 1.

17. Obijcies tertio: Non stat cum eminenti continenti alicujus formæ, capacitas ad illam formaliter; nam quia Sol v. g. est calidus eminenter, nequit esse calidus formaliter: At gratia habitualis eminenter continetur à gratia unionis, quæ humanitas Christi sanctificatur substantialiter, ut

Tom. IV.

A disputatione præcedenti ostendimus: Ergo in illa non potest reperiri formaliter gratia habitualis, quæ sanctificationem accidentalem ipsi tribuat.

18. Respondeo primo, Majorem non esse universaliter veram, nam Deus continet omnes perfectiones simpliciter simplices eminenter formaliter, & Theologia est eminenter formaliter speculativa & practica, & sensitivum ac vegetativum formaliter simul & eminenter in anima rationali continentur. Denique in natura eminenter effectivè continentur proprietates, & tamen est in potentia ad illarum receptionem secundum esse formale. Nec Sol ex solo capite continentiar eminentialis est incapax caloris formaliter, sed quia est incorruptibilis, subindeque incapax recipiendi qualitates alterativas.

19. Respondeo secundo, distinguendo Majorem, & illam negando de continentia eminentiali quæ est purè effectiva, illamque concedendo de continentia eminentiali, quæ non solum est effectiva rei, sed etiam executiva effectuum quas illa potest præstare: gratia autem unionis, licet effectivè & causaliter seu radicaliter gratiam habitualement contineat, sicut essentia continet suas proprietates, ut infra dicemus; illam tamen non continet eminenter executivè, hoc est exequendo quod à gratia habituali præstatur; non enim potest animam Christi elevare ad hoc ut radicaliter contineat actus supernaturales videndi & amandi Deum, quod præstat gratia habitualis, ut articulo sequenti patebit.

§. III.

Corollarium notatu dignum.

20. EX dictis colligitur, gratiam habitualement fuisse infusam animæ Christi ab initio suæ conceptionis: cum enim sequatur ad unionem hypostaticam, & ab ipsa ut rivulus à fonte promanet, eodem momento quo Christi anima gratiam unionis habuit, gratiā quoque habituali ornata fuit. Unde Lucæ 1. dicitur, quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei. Ubi observandum est, quod non dixit Angelus, quod ex te nascetur, erit sanctum, sed quod ex te nascetur sanctum, ut videlicet significaret, Christum ex tempore quo conceptus est, habuisse sanctitatem & gratiam habitualement. Dicitur etiam Isaiæ 11. Spiritum Sanctum requievisse supra florem egredientem de radice Jesse: hoc est super Christum, cum primùm conceptus est. Eodem modo aptare hic possumus omnia loca quibus Christus unctus dicitur à Spiritu Sancto, quod de collatione gratiæ factæ animæ Christi, præter terminationem humanitatis, & sanctificationem ejus substantialem, est accipiendum. Ea autem unctio facta est in primo momento quo Christus est productus, qui idcirco ab eo temporis puncto Christus est dictus, ut Sanctus Damascenus 4. fidei cap. 6. probat ex Nazianzeno, Cyrillo Alexandrino, & Athanasio.

21. Nec obstat quod D. Hieronymus Isaiæ 61. cen. fuerit prophetiam de Christo ungendo Spiritu Domini, impletam esse in baptismo, cum Spiritus Sanctus in Christum descendit, columbæ specie: quò refert illud ipsiusmet Christi, qui Lucæ 4. statim à baptismo ingressus Synagogam, & interpretatus de se illud Isaiæ, Spiritus Domini super me, eo quod unxit me, addit: Hodie impleta est hæc prophetia. Non obest, inquam, nam ut interpretatur Tolerus in cap. 1. Joan. annot. 71. hæc

Y y ij

verba Prophetæ, de Christi sanctitate tunc primum declarata, & officio Prophetæ, ad quod inunctus & destinatus divinitus erat, ad praxim tunc primum redacta, intelligenda sunt. Unde Rupertus lib. 1. de operibus Spiritus Sancti cap. 20. *Non ut esset Christus, id est non ut tunc primum ungeretur qui in primordio sua conceptionis plenarie fuerat unctus, sed ut manifestaretur in Israël quod esset Christus, idcirco super unctum venit unctio eius; venit visibili specie super Christum ipse Spiritus Sanctus.*

22. Aliter interpretatur hunc locum Isaïæ Augustinus 15. de Trinit. cap. 26. affirmans Christum tunc non accepisse Spiritum Sanctum in seipso, sed in suo corpore mystico. *Dominus ipse Jesus (inquit) Spiritum Sanctum non solum dedit ut Deus, sed etiam accepit ut homo, propterea dicitur est plenus gratia. Et manifestus de illo scriptum est in Actibus Apostolorum, quoniam unxit eum Deus Spiritu Sancto. Non utique oleo visibili, sed dono gratia, quod visibili significatur unguento, quo baptizatos ungit Ecclesia. Nec sane tunc unctus est Christus Spiritu Sancto, quando super eum baptizatum veluti columba descendit. Tunc enim corpus suum, id est Ecclesiam suam, prefigurare dignatus est, in qua precipue baptizati accipiunt Spiritum Sanctum: sed ista mysticâ & invisibili unctione tunc intelligendus est unctus, quando Verbum Dei caro factum est: id est quando humana natura sine ullis precedentibus bonorum operum meritis, Dei Verbo est in utero Virginis copulata, ita ut cum illo fieret una persona. Ob hoc eum confitemur natum de Spiritu Sancto, & Virgine Maria. Absurdissimum est enim ut credamus, eum cum iam triginta esset annorum (eius enim ætatis à Ioanne baptizatus est) accepisse Spiritum Sanctum, sed venisse illum credimus ad baptisma, sicut sine ullo omnino peccato, ita non sine Spiritu Sancto. Si enim de famulo eius & Pracursore ipso Ioanne, scriptum est, Spiritu Sancto replebatur iam inde ab utero matris suæ, quoniam quamvis seminatus à patre, tamen Spiritum Sanctum in utero formatus accepit; quid de homine Christo intelligendum est, vel credendum, cuius carnis ipsa conceptio, non carnalis, sed spiritalis fuit?*

23. Quæres primò, an gratia habitualis sequatur in Christo ad gratiam unionis, tanquam vera passio illius, per simplicem quandam dimanationem & resultantiam?

Respondeo negativè, cum Cabrera, Alvare, Asturicensi, Cipullo, & alijs Thomistis communiter. Ratio est, quia in eo ex quo per simplicem resultantiam dimanat aliqua forma, est assignabile aliquid quod sit principium formale quo talis dimanationis, v. g. in igne ex quo per simplicem resultantiam dimanat calor ut octo, ipsa forma ignis est principium formale quo talis dimanationis: Sed in unionem hypostaticam nihil est assignabile quod se habeat per modum principij quo formalis dimanationis gratia habitualis: vel enim esset personalitas Divini Verbi, & humanitas Christi simul sumptæ, vel ipsa humanitas præcisè, vel sola ipsa personalitas Verbi, vel denique natura divina, sive ipse Deus? Non personalitas Verbi & humanitas simul sumptæ, esse enim principium formale quo dimanationis alicujus proprietatis, convenit solum naturæ: ex humanitate autem & substantia Verbi non constituitur una tertia natura. Neque ipsa humanitas præcisè sumpta, implicat enim formam supernaturalem, qualis est gratia habitualis, dimanare ab

A aliqua re naturali, qualis est humanitas Christi. Neque sola personalitas Verbi, principium enim formale quo, debet uniri subiecto per modum formæ; personalitas autem Verbi non unitur humanitati per modum formæ, sed ad modum puri termini. Neque tandem natura divina, quod enim per simplicem resultantiam ab aliqua natura tanquam à principio quo procedit, non liberè, sed necessariò procedit: à Deo autem, sive à natura divina, nullus effectus creatus, qualis est gratia habitualis, procedit necessariò, sed liberè: Ergo &c.

B Confirmatur: Emanatio propriæ passionis à subiecto, cum sit naturalis, est determinata ad unum, & consequenter procedit à subiecto secundum ultimum potentia: Ergo si gratia habitualis est propria passio fluens ex gratia unionis, sequitur quod ab ea dimanet secundum ultimum potentia: & ita non posset, etiam per absolutam Dei potentiam, produci gratia habitualis in esse qualitatis magis intensa, quam gratia Christi, cuius oppositum disp. sequenti art. 3. ostendimus.

C Sicut ergo in doctrina D. Thomæ, quam habet quæst. 5. de potentia art. 5. motus circularis celi, quamvis ei naturalis sit, & debitus, non tamen ab eo dimanat per simplicem resultantiam, sed novâ actione ab intelligentia motrice efficitur. Ita similiter, tamen gratia habitualis titulo connaturalitatis debeatur animæ Christi, virtute unionis hypostaticæ, propter quod duntaxat D. Thomas hic art. 13. dicit eam consequi ad unionem hypostaticam, sicut proprietatem naturalem; non propterea tamen necessariò infertur ipsam per simplicem resultantiam ab ea dimanare, tanquam veram ejus passionem, sed potuit cum hoc Deus diversa omnino actione ab ea quâ substantiam sui Verbi univit humanæ naturæ, eam producere & infundere.

Dices, Ex gratia habituali oriuntur in potentij animæ per quandam simplicem resultantiam virtutes supernaturales, ut docuimus in Tractatu de gratia: Ergo cum gratia unionis multo perfectius præhabeat in se perfectionem gratiæ, quam gratia habitualis virtutes infusas, à fortiori, ab unionem hypostaticam per naturalem resultantiam gratia habitualis in anima Christi dimanat.

E Sed nego consequentiam & paritatem: Ratio disparitatis est, quia gratia habitualis cum uniatur animæ per modum formæ, potest habere rationem principij formalis quo, unde virtutes supernaturales dimanent. Cæterum Verbum Divinum non unitur humanitati per modum formæ, sed per modum puri termini; idèque licet gratia habitualis sit debita animæ Christi, eique ab initio suæ conceptionis infusa, non potuit tamen ex unionem Verbi cum humanitate resultare, sed debuit novâ actione produci.

Quæres secundò: an Christus in primo instanti conceptionis, ad gratiam habitualement consequendam, per actum liberum se disposuerit?

Huic quæsitio Bannez 1. p. quæst. 62. art. 3. dubio 2. ad 4. Cabrera 3. p. quæst. 7. art. 13. disput. 2. & Cipullus ibidem dubio 2. negativè respondent, quia (inquiunt) gratia habitualis fuit concessa Christo in primo instanti conceptionis, debito connaturalitatis: quod verò alicui hoc modo confertur, non datur dependenter ab aliquo actu quo liberè se disponat ad illud.

Nihilominus sententia affirmans videtur probabilior, & menti S. Thomæ conformior: nam infra qu. 34. art. 3. docet ex professio quod Christo

Domino in primo instanti data est gratia habitualis, mediante dispositione liberi arbitrij, sicut confertur adultis, quia hujusmodi sanctificatio est perfectior, quam sanctificatio parvulorum, quæ sit absque propria dispositione liberi arbitrij; sicut est perfectior actus, quam habitus. Unde idem S. Doctor 1. p. quæst. 95. artic. 1. ad 5. docet Adamum in primo instanti consensisse gratiæ, subindeque per motum & consensum liberi arbitrij ad eam se preparasse. Ex eodem principio inferunt communiter Thomistæ in Tractatu de Angelis, omnes Angelos accepisse gratiam habituales per propriam dispositionem, & ad eam se preparasse per actum charitatis quem in primo instanti creationis elicerunt. Cur ergo idem cum proportionem de Christo dicere non licebit? quamvis enim in primo conceptionis momento gratiam habituales debito connaturalitatis receperit; hoc tamen non impedit quin eam tunc alio titulo, physicae scilicet dispositionis, obtinere potuerit. Nihil enim vetat aliquid pluribus simul titulis quasi totalibus accipi: nam gloria corporis debebatur connaturaliter Christo, supposita gloriæ animæ, & tamen Christus eam meruit, ut communiter docent Theologi. Antecessio autem temporalis inter dispositionem & formam non requiritur, sed prioritas naturæ & causalitatis sufficit: ut patet in augmento gratiæ, quod iusto rependitur eodem momento quo elicitur actus intensior habitu præexistente; & in Angelis, qui (ut supra dicebamus) juxta communioem & probabilitatem Thomistarum sententiam, per propriam dispositionem justificati sunt in primo instanti quo acceperunt esse. An verò Christus per actum charitatis in primo instanti conceptionis elicitum, gratiam de condigno vel de congruo promeruerit, infra cum agemus de merito Christi dicemus.

27. Quærent etiam hic aliqui, an gratia habitualis Christi sit ejusdem speciei cum nostra? Sed resolutio hujus difficultatis facile haberi potest ex his quæ diximus in Tractatu de gratia: Ibi enim ostendimus, de potentia Dei absoluta non posse dari plures species gratiæ sanctificantis essentialiter inter se diversas, quia gratia sanctificans est participatio formalis naturæ divinæ, ut natura est: natura verò divina, ut natura est, non potest nisi uno modo participari, nimirum per modum constitutivi, & radicis divinorum attributorum. Unde consequenter ad principia ibi statuta, dicendum est, gratiam Christi non differre specie physica & essentiali à nostra, sed duntaxat specie morali, quia est principium quo meriti & satisfactionis infinitæ. Addo quod, caput & membra debent informari formâ ejusdem rationis; unde cum Christus sit caput nostrum, debet gratia ipsius esse ejusdem rationis & speciei cum nostra.

28. Nec obstat quod aliquæ sint in nobis virtutes quæ non sunt in Christo; ut fides, spes, & penitentia; & è contra aliquæ in Christo reperiuntur quæ in homine puro esse nequeunt, ut justitia commutativa in ordine ad Deum: hoc enim non provenit ex parte principij emanativi, scilicet gratiæ, sed ex parte subjecti receptivi incapacis talium virtutum: cum enim Christus esset comprehensor, & ab intrinseco impeccabilis, erat incapax fidei, spei, & penitentia, vt art. 3. dicemus. Similiter cum homo purus non possit æqualem & condignam satisfactionem Deo exhibere pro beneficiis acceptis, vel pro injuriis illa-

Tom. IV.

29. tis, non est capax justitiæ perfectæ & commutativæ, sed tantum imperfectæ & potentialis, quales sunt religio & penitentia, vt disput. 4. art. 5. declaravimus.

ARTICULVS II.

Ad quid in Christo gratia habitualis necessaria fuerit?

29. **C**ONSTAT ex dictis disputatione præcedenti, gratiam habituales non fuisse necessariam in anima Christi ad illam sanctificandam absolute, cum ibi ostensum fuerit, ipsam ex vi gratiæ unionis fuisse sanctam formaliter. Unde restat hic examinandum, ad quem finem vel effectum illa in Christo necessaria fuerit? Qua in re varia sunt Authorum placita, sed communis Thomistarum sententia asserit, illam ad tria fuisse necessariam in anima Christi, nempe ad completam illius sanctificationem, ad operandum connaturaliter in ordine gratiæ, & ad connaturali modo merendum præmium supernaturale, ut tribus sequentibus conclusionibus manifestum erit.

§. I.

C *Tribus conclusionibus difficultas proposita resolvitur.*

DICO primò: Gratia habitualis fuit necessaria in anima Christi, ad completam & consummatam illius sanctificationem. Ita communiter Theologi, excepto Vazque, qui hic disp. 41. cap. 4. & 5. docet gratiam habituales nullo modo ad sanctificationem Christi fuisse necessariam, sed solum ad connaturalitatem elicientiæ actuum supernaturalium.

30. Probatur tamen conclusio ratione fundamentali: Ut anima Christi redderetur formaliter sancta sanctitate consummatâ, necessaria illi fuit sanctitas formalis, non solum substantialis, sed etiam accidentalis: Atqui sanctitas accidentalis est ipsa gratia habitualis: Ergo hæc fuit necessaria animæ Christi, ut esset formaliter sancta sanctitate consummatâ. Minor constat, Major verò suadet. Ut anima Christi diceretur formaliter sancta sanctitate consummatâ, necesse fuit quod haberet omnem perfectionem sibi connaturaliter debitam ex vi sanctitatis substantialis, quæ est unio hypostatica: Sed animæ Christi ex vi unionis hypostaticæ, debetur titulo connaturalitatis sanctitas accidentalis: Ergo ut esset formaliter sancta sanctitate consummatâ, necessaria ei fuit sanctitas accidentalis. Minor est D. Thomæ hic art. 13. ad 2. ibi enim docet post D. Augustinum in Enchiridione cap. 40. gratiam habituales debitam esse Christo ut homini, titulo connaturalitatis, ex vi unionis hypostaticæ. Et ratio est, quia si animæ ex vi gratiæ habitualis titulo connaturalitatis debeantur charitas & aliæ virtutes infusæ, nec non dona supernaturalia, idque ex eo præcisè quod gratia habitualis reddat hominem filium Dei adoptivum, ut docent communiter Theologi; a fortiori, titulo ejusdem connaturalitatis, hæc virtutes & illa dona, subindeque gratia ipsa habitualis, quæ est eorum radix, debita sunt animæ Christi ex vi unionis hypostaticæ, ipsum filium Dei naturalem constituentis. Maior verò probatur à simili: Ut Petrus v. g.

Yyy ij